د سرسايي مسائل

مؤلف

الحاج مفتي جان محمد صاحب

خـــادم

دارالافتاء نعمانيه

کندهار، افغانستان

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دچاپ ټول حقوق د احمد شاهي کتابخانې سره محفوظ دي

د کتاب اړوند

د کتاب نوم :	د سرسايې مسائل
د مؤلف نوم:	الحاج مفتي جان محمد صاحب
فاضل دارالعلوم کراچي، خادم دارالافتاء نعمانيه، کندهار	
د مؤلف سره اړيکې:	۰۷۰۰۳٦۰۱٦۰ -۰۷۹۹۲۸۸۰۸۸
د چاپ نېټه:	۱۳۹۱هـ ش مطابق ۱۴۳۴هـ ق
د چاپ ځل:	اول
ضخامت :	۱۱ صفحات
چاپوونکی:	احمد شاهي کتب خانه ۰۷۰۰۳۲۱۴۷۹
ويب پاڼه:	www.alnumania.com
ايمېل:	numania.af@gmail.com
سکايپ:	numania.af
فيس بوک:	alnumania

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب تفصیلي فهرست

شماره	مضـــــامیـــن	صفحه
۱	د سرسایې حکم په کوم کال وسو	۱
۲	په احادیثو سره د سرسایې اثبات	۱
۳	د سرسایې حکمتونه او فایدې	۲
۴	د سرسایې د وجوب شرطونه	۲
۵	د سرسایې سبب یا علت	۳
٦	سرسایه پر چا واجب ده	۳
۷	د سرسایې فضیلت	۳
۸	سرسایه څه وخت واجب ده	۴
۹	په احادیثو کي چي د کومو شیانو ذکر نه وي نو سرسایه ...	۴
۱۰	په کومه اندازه چي سړی مال ولري نو...	۴
۱۱	سرسایه کومو کسانو ته نه سي ورکول کېدلای	۵
۱۲	کوچني ته سرسایه ورکول	۵
۱۳	د اختر تر ورځي مخکي سرسایه ورکول	۵
۱۴	کوم چا چي روژنه نه وي نیولې نو سرسایه ...	٦
۱۵	د بالغ اولاد له طرفه بې له اجازې سرسایه ورکول	٦
۱٦	ټوله سرسایه یوه فقیر ته ورکول که جلا جلا	٦
۱۷	د مسجد امام ته سرسایه ورکول	۷
۱۸	قرض د سرسایې په عوض کي معافول	۷
۱۹	ورور او خور ته سرسایه ورکول	۷
۲۰	سرسایه بل ښار یا کلي ته استول	۷
۲۱	بندیانو ته سرسایه ورکول	۸
۲۲	سرسایه د کومو شیانو څخه ورکول کېږي؟	۸
۲۳	د سرسایې اندازه	۸
۲۴	که مال هلاک سي بیا هم سرسایه واجب ده	۹
۲۵	په سرسایه کي د غنمو او اوربشو اوړه ورکول	۹
۲٦	که د کوچني اختر په شپه څوک مړ سي نو ...	۹
۲۷	که یو کوچني تر سپېدو دمخه یا وروسته پیدا سو نو ...	۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۸	د مور او پلار سرسایه پر چا واجب ده؟	۱۰
۲۹	د کوچني اولادونو سرسایه:	۱۰
۳۰	د خپلي کوروالا له طرفه سرسایه ادا کول	۱۰
۳۱	پر مشر ورور باندي د کشر ورور او خور سرسایه	۱۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سرسايې د مسائلو په باره کې يوه مفصله او مدلله رساله

د سرسايې حکم په کوم کال وسو:

سرسايه د هجرت په دوهم کال واجب سوه دا هغه کال وو چي روژه هم په دغه کال کي فرض سوې وه خو وجوب ئې د زکوة تر مخه دئ[۱].

په احاديثو سره د سرسايې اثبات:

اول حديث: د حضرت ابن عباس رضي الله عنه څخه روايت دئ چي نبي کريم ﷺ سرسايه مقرره کړه تر څو روژه د لغو شيانو څخه پاکه سي او د مسکينانو ډوډۍ په وسي که چا د لمانځه تر مخه ادا کړه نو قبول سوی خيرات دئ او که چا تر لمانځه وروسته ادا کړه نو د خيراتو څخه يو خيرات دئ[۲].

دوهم حديث: د حضرت ابن عمر رضي الله عنه څخه روايت دئ چي نبي کريم ﷺ سرسايه مقرره کړه يوه پيمانه خورما يا يوه پيمانه اوربشي د مسلمانانو پر هر مريي او آزاد او پر هر نر او ښځه او پر هر کوچني او لوی او امر ئې وکړ چي سرسايه تر مخه تر دې چي خلک لمانځه ته ووزي ادا

---

[۱] شرعت زكاة الفطر في شعبان في السنة الثانية من الهجرة عام فرض صوم رمضان قبل الزكاة (فقه اسلامي: دريم ټوک – ۲۰۳۵ مخ).

[۲] عن ابن عباس رضي الله عنه قال فرض رسول الله ﷺ زكوة الفطر طهرة للصيام من اللغو والرفث وطعمة للمساكين من ادا ها قبل الصلوة فهي زكوة مقبولة ومن ادا ها بعد الصلوة فهي صدقة من الصدقات (سنن ابي داؤد: اول ټوک – ۲۲۵ مخ).

(c) ketabton.com: The Digital Library

سي[1].

د سرسايې حکمتونه او فايدې:

اول: د روژې د تاوان جبيره.

دوهم: د اختر په ورځ فقيران د سوال څخه راګرځول.

دريم: وکيع بن الجراح فرمايي چې سرسايه د روژې لپاره داسي ده لکه د لمانځه لپاره سجده سهوه لکه څنګه چې په سجده سهوه د لمانځه تاوان راګرځي همداسي په سرسايه سره د روژې تاوان راګرځي[2].

د سرسايې د وجوب شرطونه:

اول: اسلام

دوهم: آزادي

دريم: د دومره نصاب ملکيت چې تر حوائجو اصليه زيات وي خو د نصاب نما او ترقي ضروري نه ده[3].

---

[1] عن ابن عمر رضي الله عنه قال فرض رسول الله ﷺ زكوة الفطر صاعا من تمر او صاعا من شعير على العبد والحر والذكر والانثى والصغير والكبير من المسلمين وامر بها ان تؤدي قبل خروج الناس الى الصلوة (صحيح البخاري: اول ټوک – ۲۰۴ مخ).

[2] وحكمتها: جبر نقص الصوم واغناء الفقراء عن السؤال يوم العيد قال وكيع بن الجراح زكاة الفطر لشهر رمضان كسجدة السهو للصلوة تجبر نقصان الصوم كما يجبر السجود نقصان الصلاة (فقه اسلامي: دريم ټوک – ۲۰۳۷ مخ).

[3] فيشترط لوجوبها امور ثلاثة الاسلام والحرية وملك النصاب الفاضل عن حاجته الاصلية (فقه اسلامي: دريم ټوک – ۲۰۳۷ مخ). له نصاب الزكاة و ان لم ينم (فتح باب العناية بشرح النقاية: اول ټوک – ۵۵۰ مخ).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سرسايې سبب يا علت:

د سرسايې سبب هر هغه سر (انسان) دئ چي كفالت ئې د بل چا پر غاړه وي او مكمل تصرف باندي ولري[۱].

سرسايه پر چا واجب ده:

سرسايه پر هر هغه چا واجب ده چي آزاد وي مسلمان وي كه کوچنی وي كه لوی كه نر وي او كه ښځه كه عاقل وي او كه لېوني او هغه وخت چي د دومره نصاب خاوند وي چي تر حاجت اصليه زيات وي (دوپنځوس نيمي تولې سپين زر اويا اووه تولې سره زره)[۲].

د سرسايې فضيلت:

حضرت جرير رضي الله عنه فرمايي چي نبي كريم صلى الله عليه وسلم وفرمايل چي د روژې مياشتي روژه د آسمانو او مځكي په منځ كي معلقه (بنده پاته) وي اسمان ته نه پورته كېږي تر څو چي سرسايه (صدقة الفطر) نه وي ادا سوی[۳].

---

[۱] و اما السبب فراس يلزمه مؤنته ويلي عليه ولاية كاملة (بدائع: دوهم ټوک - ۱۹۹ مخ).

[۲] واجمعوا على ان المسلمين مخاطبون بها ذكرانا كانوا او اناثا صغارا او كبارا عبيدا او احرارا (بداية المجتهد: ۲۲۲مخ). المالک المقدار النصاب فاضلاً عن حوائجه الاصلية ...(الاختيار لتعليل المختار: ۱ - ۳ټوكونه - ۱۵۹ مخ).

[۳] عن جرير رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم صوم شهر رمضان معلق بين السماء والارض ولا يرفع الا بزكاة الفطر (الترغيب والترهيب: دوهم ټوک - ۱۵۲ مخ).

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرسایه څه وخت واجب ده:

د سرسایې د واجب کېدو وخت د اختر په ورځ د سپېدو راختلو وخت دئ مګر د سرسایې د ادا کولو وخت ټول عمر دئ[١].

په احادیثو کي چي د کومو شیانو ذکر نه وي نو سرسایه ...:

کوم شیان چي غیر منصوصي دي یعني په احادیثو کي ئې ذکر نه وي راغلی لکه ډوډۍ، وړه وغیره...په سرسایه ورکولو کي یې قیمت معتبر دئ[٢].

په کومه اندازه چي سړی مال ولري نو...:

کوم کسان چي په خپل ملکیت کي هیڅ ونه لري او یا خو تر نصاب کم شی ولري نو په شرعي اصطلاح کي هغه ته فقیر او مسکین ویل کېږي او د زکوة او سرسایې مستحق دئ نو بې له عوضه به سرسایه ورکوي[٣].

---

[١] فصل: واما وقت وجوب صدقة الفطر فقد اختلف فیه قال اصحابنا هو وقت طلوع الفجر الثاني من یوم الفطر ... واما وقت ادائها فجمیع العمر عند عامة اصحابنا ولاتسقط بالتاخیر عن یوم الفطر (بدائع: دوهم ټوک – ٢٠٦ مخ).

[٢] و ما لم ینص کذرة وخبز یعتبر فیه القیمة (درمختار: دوهم ټوک – ٣٦٤ مخ).

[٣] تملیک جزء مال عینه الشارع من مسلم فقیر غیرهاشمي ... مع قطع المنفعة عن المملک من کل وجه (البحرالرائق: دوهم ټوک – ٣٥٢ مخ).

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرسایه کومو کسانو ته نه سي ورکول کېدلای؟

سرسایه خپلو اصولو ته نه سي ورکول کېدلای لکه پلار، نیکه او داسي نور ... مور انا او داسي نور... او نه هم خپلو فروعو ته ورکول کېدلای سي لکه زوی، لور، لمسی، لمسۍ او داسي نور... او نه ئې خاوند خپل ښځي ته او نه ئې ښځه خپل خاوند ته ورکولای سي او د دوی څخه ماسوا نورو قریبانو ته ورکول کېدلای سي لکه ورور، خور او داسي نور...[۱].

کوچني ته سرسایه ورکول:

د مثال په ډول: که د یو نابینا سړي دومره کوچني زامن وي چي په راکړه ورکړه نه پوهېږي نو هغوی ته سرسایه نه سي ورکول کېدلای بلکي د هغوی سرپرست ته به ئې ورکوي او که هغوی پوهېدل بیا خپله هغوی ته هم ورکول کېدا ی سي[۲].

د اختر ترورځي مخکي سرسایه ورکول:

که یو څوک سرسایه د اختر د ورځي تر مخه یا وروسته ادا کړي نو صحیح ده خو مستحب دا دئ چي د سهار تر لمانځه وروسته او د اختر تر

---

[۱] واصله وان علا وفرعه وان سفل ... اي لایجوز الدفع الي ابیه وجده وان علا و لا الی ولده وولدولده وان سفل ... بل کل صدقة واجبة لایجوزدفعها لهم ... کالکفارات وصدقة الفطر والنذور .... لان من سواهم من القرابة یجوز الدفع لهم ... (البحرالرائق: دوهم ټوک – ۴۲۵ مخ).

[۲] وصدقة الفطر کالزکاة في المصارف (البحرالرائق: دوهم ټوک – ۴۴۶ مخ).

(c) ketabton.com: The Digital Library

لمانځه د مخه ادا سي[۱].

کوم چا چې روژنه نه وي نيولې نو سرسايه ...:

کوم چا چې روژه نه وي نيولې نو پر هغه باندي هم سرسايه واجب ده[۲].

د بالغ اولاد له طرفه بې له اجازې سرسايه ورکول:

که پلار د خپل بالغ اولاد له طرفه سرسايه ادا کوي نو د هغوی اجازه به وي مګر دا چې سرسايه په لږ او معلوم مقدار کي ده او عادة د هغوی اجازه وي نو استحساناً دا کار روا دئ[۳].

ټوله سرسايه يوه فقير ته ورکول که جلا جلا:

د يوه نفر سرسايه ډېرو مسکينانو ته وېشل يا د ډېرو نفرو سرسايه يوه مسکين ته ورکول روا دي[۴].

---

[۱] ويستحب اخراجها قبل الخروج الى المصلى بعد طلوع فجر عملا بامره وفعله عليه السلام وصح اداؤها اذا قدمه او اخره (درمختار: دوهم ټوک - ۳٦۷ مخ).

[۲] فتاوی رحيميه: ۷-۸ ټوکونه- ۱۹٦ مخ).

[۳] لا عن زوجته وولده الکبير العاقل ولو ادی عنهما بلا اذن اجزا استحسانا للاذن عادة (درمختار: دوهم ټوک- ۳٦۳ مخ).

[۴] وجاز دفع کل شخص فطرته الى مسکين .... کما جاز دفع صدقة جماعة الى مسکين واحد بلا خلاف (درمختار: دوهم ټوک- ۳٦۷ مخ).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مسجد امام ته سرسایه ورکول:

که د مسجد امام د نصاب خاوند وي نو د امامت په عوض کي سرسایه ورکول جائز نه ده او که صاحب نصاب نه وي بیا جواز لري البته په مزدوري کي ورکول جائز نه ده[1].

قرض د سرسایې په عوض کي معافول:

که د یو چا پر بل چا قرض وي نو دغه قرض په سرسایه کي نه سي معافولای ځکه چي سرسایه واجب ده او تملیک پکښني شرط دئ[2].

ورور او خور ته سرسایه ورکول:

د اصولو او فروعو څخه ماسوا نورو ټولو قریبانو ته ټوله صدقات که زکوة وي که سرسایه وي ورکول کېدلای سي[3].

سرسایه بل ښار یا کلي ته استول:

لکه څرنګه چي زکوة بې له ضرورته بل ښار ته وړل مکروه دي همدارنګه سرسایه هم وړل مکروه ده البته که د بل ښار خلګ تر دې ښار ډېر حاجتمند وي او یا ئې قریبان هلته وي بیا پروا نه لري[4].

---

[1] و مصرف هذه الصدقة ماهو مصرف الزكاة (هنديه: اول ټوک – ۱۹۴ مخ).
[2] و يشترط ان يكون الصرف تمليكا (درمختار: دوهم ټوک – ۳۴۴ مخ).
[3] والافضل في الزكاة والفطر والنذور الصرف اولا الى الاخوة والاخوات ثم الى اولادهم ثم الى الاعمام والعمات... (هنديه: اول ټوک – ۱۹۰ مخ).
[4] ويكره نقل الزكوة من بلد الى بلد الا ان ينقلها الانسان الى قرابته او الى قوم هم احوج اليها من اهل بلده (هنديه: اول ټوک – ۱۹۰ مخ).

(c) ketabton.com: The Digital Library

بندیانو ته سرسایه ورکول:

که چیري په بندي خانه کي بندیان غریبان او مسکینان وي نو سرسایه ورکول جائز ده[۱].

سرسایه د کومو شیانو څخه ورکول کېږي؟

سرسایه د څلورو شیانو څخه ورکول کېداى سي غنم، اوربشي، خورما او وڅکي[۲].

د سرسایې اندازه:

سرسایه به یا نیمه پیمانه غنم وي یا به یوه پیمانه اوربشي یا به یوه پیمانه خورما وي[۳].

چي دغه اندازې د کیلو ګرام په اندازه داسي دي:

شماره	د شیانو نوم	مقدار
۱	وڅکي	دري نیم کیلو
۲	خرما	دري نیم کیلو
۳	اوربشي	دري نیم کیلو
۴	غنم	احتیاطاً دوه کیلو

---

[۱] هي تملیک المال من فقیر مسلم... (کنز الدقائق علی هامش البحر الرائق: دوهم ټوک – ۳۵۲ مخ).

[۲] وانما تجب صدقة الفطر من اربعة اشیاء من الحنطة والشعیر والتمر والزبیب (هندیه: اول ټوک – ۱۹۱ مخ).

[۳] وهي نصف صاع من بر او صاع من شعیر او تمر... واما الزبیب فقد ذکر... والاحوط ان یراعي فیه القیمة هکذا في محیط السرخسي (هندیه: اول ټوک – ۱۹۱ مخ).

(c) ketabton.com: The Digital Library

که مال هلاک سي بیا هم سرسایه واجب ده:

سرسایه که څه هم مال هلاک سي بیا هم واجب ده ځکه چي د سرسایې تعلق د انسان سره دئ د مال سره نه دئ[1].

په سرسایه کي د غنمو او اوربشو اوړه ورکول:

د غنمو او اوربشو اوړه د غنمو او اوربشو حکم لري په اوړو کي ئې هم نیمه پیمانه یا یوه پیمانه ده مګر د غنمو او اوربشو په ډوډۍ کي قیمت معتبر دئ[2].

که د کوچني اختر په شپه څوک مړ سي نو ...:

که یو څوک د صبح صادق تر مخه وفات سي نو سرسایه پر واجب نه ده او که څوک تر صبح صادق وروسته وفات سي بیا سرسایه پر واجب ده[3].

که یو کوچني تر سپېدو دمخه یا وروسته پیدا سو نو ...:

که یو کوچني تر سپېدو دمخه پیدا سو نو سرسایه پر واجب ده او که تر سپېدو وروسته پیدا سو بیا سرسایه پر واجب نه ده[4].

---

[1] والفرق: ان صدقة الفطر تتعلق بالذمة وذمته قائمة بعد هلاک المال فکان الواجب قائما والزکاة تتعلق بالمال فتسقط بهلاکه (بدائع: دوهم ټوک – ۲۰۸ مخ).

[2] ودقیق الحنطة والشعیر وسویقهما مثلهما والخبز لایجوز الا باعتبار القیمة وهو الاصح (هندیه: اول ټوک – ۱۹۱ مخ).

[3] فمن مات قبل ذلک لم تجب علیه الصدقة ... و من مات بعد طلوع الفجر فهي واجبة علیه (هندیه: اول ټوک – ۱۹۲ مخ).

[4] ومن ولد او اسلم قبله وجبت ومن ولد او اسلم بعده لم تجب (هندیه: اول ټوک – ۱۹۲ مخ).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مور او پلار سرسايه پر چا واجب ده؟

د مور او پلار سرسايه پر بالغ اولاد باندي لازمه نه ده که څه هم د غه بالغ اولاد مور او پلار ته نفقه ورکوي[۱].

د کوچني اولادونو سرسايه:

که څوک دومره مال ولري چي نصاب ته رسېږي يا زيات وي نو دخپل ځان او کوچني اولادو له طرفه سرسايه ورکول واجب ده البته که کوچني اولادو خپل مال درلودی بيا به ئې د هغوی د مال څخه سرسايه اداکوي[۲].

د خپلي کوروالا له طرفه سرسايه ادا کول:

پر خاوند باندي د ښځي له طرفه څخه سرسايه ادا کول لازم نه دي البته که د دې له طرفه څخه سرسايه ادا کړي نو جائز ده که څه هم د ښځي بې له اجازې وي[۳].

---

[۱] ولايلزم الرجل الفطرة عن ابيه وامه وان کانا في عياله لانه لاولاية له عليهما (هنديه: اول ټوک – ۱۹۳ مخ).

[۲] يخرجها عن نفسه وعن اولاده الصغار .... اذا کان له مال يخرج من ماله والا فمن مال نفسه (التسهيل الضروري: ۱ –۲ ټوکونه – ۱۲۴ مخ).

[۳] و لو ادی عنهما بلا اذن اجزا استحسانا للاذن عادة (درمختار: دوهم ټوک – ۳٦۳ مخ).

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر مشر ورور باندي د کشر ورور او خور سرسایه:

پر مشر ورور باندي د کوچني ورور او خور سرسایه واجب نه ده که څه هم مشر ورور دغه خور او ورور ساتي[1].

دارالافتاء نعمانیه

د شرعی مسائلو د جوابولو اداره

کندهار - افغانستان

اړیکي: ۰۷۰۰۳۶۰۱۶۰ -۰۷۹۹۲۸۸۰۸۸

ویب پاڼه: www.alnumania.com

ایمېل: numania.af@gmail.com

سکایپ: numania.af

فیس بوک: alnumania

---

[1] ولایجب ان یؤدي عن اخوته الصغار ولاعن قرابته وان کانوا في عیاله کذا في فتاوی قاضیخان (هندیه: اول ټوک - ۱۹۳ مخ).

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library